

УДК 007 : 304 : 070 (161)

ДІАЛОГІЗАЦІЯ АВТОРСЬКОЇ КОЛОНКИ ЯК МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ З ЧИТАЧАМИ

Леся Гурч

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна,
e-mail: slovoliyb@ukr.net

Розглянуто діалогізацію в колумністиці Юрія Макарова як спосіб комунікативної взаємодії з читачами. Виявлено засоби та прийоми діалогізації авторської колонки та з'ясовано їх комунікативну спрямованість.

Ключові слова: діалогізація, інтеракція, комунікативність, колумніст, текст.

Постановка проблеми. Колумністика як особистісно зорієнтована журналістика характеризується двовекторним спрямуванням: суб'єктивізмом та діалогізацією. Ці два протилежні, на перший погляд, поняття тісно взаємодіють та доповнюють один одного, адже колумніст одночасно апелює до свого «я» і до адресата. З огляду на монологічну форму колумністики автор часто імітує діалог, створює ефект спонтанності та розмовності, інтимізації та динамізму, актуалізує текстову інформацію та залучає аудиторію до спільних роздумів над порушеними проблемами.

Діалогізацію як стилістичний прийом ще в давнину використовували у своїх промовах оратори. В наш час до нього активно вдаються політики, педагоги, науковці, журналісти та інші публічні особи. Задля втілення комунікативної мети прийомом діалогізації інтенсивно послуговуються й колумністи. Цьому, власне, сприяє сам жанр авторської колонки, де автор має публіцистичну свободу для вираження власної позиції та комунікативний простір для забезпечення ефективної інтеракції з читачами.

Як стверджує В. Шабуніна, «будь-який текст певною мірою діалогізований, оскільки передбачає виражену мовними засобами взаємодію комунікаторів, активне сприймання тексту адресатом, а також вплив останнього на автора висловлення» [10, с. 1]. Автор акцентує увагу на суб'єктивних емоціях, відчуттях, переживаннях та залучає до співроздумів читача. Читач як активний комунікант фільтрує та відбирає суголосну з його комунікативними очікуваннями й установками інформацію.

На думку К. Ковтун, публіцистичний текст «належить авторові так само, як і адресатові. Подолання монологізму в сучасному публіцистичному монолозі йде через конструювання *іншого*, входження у світ його цінностей, моделювання зворотного зв'язку. Керування адресатом – макростратегія сучасного публіцистичного монологу» [3, с. 3].

Поняття *адресат* Н. Карпчук трактує як «особу/особи, якій/яким автор надсилає своє послання, заздалегідь орієнтуючись на її/їх уявні загальні характерні риси при побудові повідомлення, яке повністю розуміється цією

особою/особами і викликає в неї/них фізичну, ментальну чи емоційну реакцію» [2, с. 3].

Адресованість є конститутивною ознакою авторської колонки. Найпоширенішим способом репрезентації адресованості можна вважати діалогізовані апелятивні конструкції, зокрема адресатний займенник *ми*. Апелювання до читача у формі *ми* сприяє інтимізації висловлювання, експлікує спорідненість з читачами та активізує їхню увагу.

Дефініція поняття. Мовні засоби та риторичні прийоми діалогізації сучасного публіцистичного монологу висвітлено в дисертації К. Ковтун. Поняття *діалогізації* науковець трактує у двох семантичних векторах: «1) як відносини з адресатом, експліковані в різнорівневих мовних одиницях і спеціальних риторичних прийомах впливу, переконання; 2) як уведення в монологічне висловлювання *іншого* в різних формах – у вигляді окремих виразів і слів з тезауруса *іншого* (так зване «чуже слово») або у вигляді ідеї, думки, позиції, переданої від імені *іншого*» [3, с. 23].

У дискурсивному аспекті окреслений термін розглядає і В. Шабуніна: *діалогізація* – це «свідома імітація природного діалогу в парі «автор – адресат», а також взаємодія мовців, виражена лінгвальними засобами, активне сприйняття тексту читачем і вплив адресата на мовну діяльність автора висловлення» [10, с. 4]. Попри певну відмінність у трактуванні, наведені дефініції мають спільне семантичне ядро.

Узагальнену дефініцію до наведеного поняття пропонує російська дослідниця Н. Белунова, розглядаючи *діалогізацію* як маркованість діалогічності, вираженої в письмовій мові за допомогою адресантно-адресатних засобів, які репрезентують двосферну («Я-сфера» і «Ти-сфера») особистісно-орієнтовану модель спілкування [1, с. 56–57].

Аналіз останніх досліджень. Найбільше корелюють з поняттям *діалогізації* категорії *діалог* та *діалогічність*. Теоретичні засади діалогу були об'єктом філософських (М. Бахтін та М. Бубер), лінгвістичних (Ф. Бацевич) та журналістикознавчих розвідок (К. Серажим, Г. Почепцов). Діалогічність наукового тексту аналізували Ж. Гордєєва, М. Кожина, Г. Денискіна, навчального – Н. Чепелева, науково-навчального – В. Шабуніна, художнього – О. Карпенко, А. Корольова, публіцистичного – Л. Дускаєва. Засоби діалогізації в різних текстах вивчали А. Ашима, З. Корнева та Н. Фурист. Утім поза увагою науковців залишилось питання діалогізації авторської колонки.

Соціокомунікативні та дискурсивні аспекти діалогу вивчала О. Чорба. Дослідниця розглядала діалог як засіб комунікації та як об'єкт філософського пізнання [9]. Діалог автора, героя і читача, їхні функції та інтенції в текстах В. Набокова, а також діалогічність художньої комунікації на різних етапах її реалізації (від авторського задуму до читацького сприйняття) висвітлено у дисертації Т. Чонки [8].

Діалогічність англомовної наукової прози, зокрема експресивні та прагматичні засоби діалогізації, описано у статті З. Корневої [5]. А от засоби реалізації категорії діалогічності в українському газетному тексті комплексно проаналізовано в дисертації О. Назаренко. Дисертантка охарактеризувала діалогічність як домінуючу категорію газетного тексту та виокремила «суб'єктно-текстову (внутрішньотекстову) й міжтекстову (зовнішню) діалогічність, де перша пов'язана з чинниками адресанта й адресата <...>; друга стосується міжтекстової взаємодії й збігається з поняттям інтертекстуальності, що виражається в газетному тексті за допомогою цитат, алюзій, прецедентних феноменів» [7, с. 6].

Діалогічність філософської лірики Леоніда Вишеславського, зокрема інтертекстуальні зв'язки лірики поета з творчістю Г. Сковороди, Т. Шевченка, П. Тичини, М. Рильського, О. Блока, В. Маяковського та інших українських і російських письменників була об'єктом наукового аналізу М. Кузьменко. На думку дослідниці, текстовий простір авторської лірики базується на діалозі з самим собою, з своїми героями, з читачами, з найрізноманітнішими художніми і культурно-історичними дискурсами, а також з сучасною епохою [6].

За *мету* ставимо проаналізувати засоби та прийоми діалогізації в колумністиці Юрія Макарова, а *завдання* полягає у з'ясуванні комунікативно-функціонального потенціалу діалогом.

Емпіричну базу дослідження становлять тексти колумніста журналу «Тиждень.ua» Юрія Макарова за квітень – липень 2014 року. Для виявлення в контексті діалогічних засобів та опису їхніх функцій послуговувались *контекстуальним і функціональним аналізом*.

Засоби та прийоми діалогізації авторської колонки. Авторська колонка має колосальний потенціал, її комунікативні можливості найповніше експлікуються за допомогою *діалогом* – «структур, засобів і способів взаємодії автора публіцистичного монологу з адресатом і включення в монологічне висловлювання «Значущого *Іншого*»» [3, с. 4]. Діалогіми втілюють комунікативний потенціал колумністики: створюють ілюзію діалогу, сприяють встановленню контакту з читачами та забезпечують ефективність інтеракції.

В. Шабуніна виокремлює лексико-семантичні, синтаксичні, графостилістичні та морфологічні засоби діалогізації науково-навчальних текстів. Окремі з них можна скомпресовано екстраполювати на авторську журналістику. До графостилістичних засобів належать різноманітні способи виділення за допомогою шрифту, гарнітури, кольору, інтервалу, графічних скорочень тощо. Лексико-семантичне ядро діалогізації становлять дефініції як засоби роз'яснення й апелювання до адресата; емоційно-образна лексика; інтертекстуальні елементи; засоби вираження суб'єктивної авторської оцінки; наведення аргументованих прикладів; покликання на авторитетну думку або загальноновизнаний факт. Серед морфологічних засобів діалогізації варто виділити займенники *ми, наш*; дієслова 1-ї та 2-ї ос. мн.; імперативні конструкції; дієслова на позначення ментальних дій суб'єкта в поєднанні зі словами категорії стану (*потрібно знати*). Комунікативну спрямованість тексту також забезпечують синтаксичні ресурси діалогізації, зокрема: односкладні означено-особові речення; неозначено-особові та узагальноно-особові конструкції; безособові, інфінітивні та неповні речення; вставні та вставлені конструкції; інверсія; парцеляція; синтаксична анафора та катафора; абзацне членування та інші [10, с. 13–16].

Більш стисло класифікацію пропонує Н. Валгіна, виділяючи синтаксичні засоби діалогізації (комплекси запитання-відповідь, риторичні питання, вигук, вставні конструкції, різні форми звертання до читача) та текстові (посилання, зноски, звернення до чужої думки) [цит. за: 5, с. 2].

К. Ковтун аналізує діалогіми за частотністю та апелятивною семантикою, як-от: дієслова 2-ї особи (*вдумайтесь, згадайте, погодьтеся*); дієслова в неозначено-особовій формі (*варто задуматися, потрібно діяти*); предикати, пов'язані з пам'яттю (*нагадаю, ми пам'ятаємо час, Ви пригадуєте?*); когнітиви (*ви знаєте, ви розумієте, вам зрозуміло; Зрозуміло, що...; Ви можете подумати, що...*); спонукальні форми (*перейдімо до фактів, подивімося уважніше, на хвилину уявіть*); частки (*адже, чи не так, адже так*) [3, с. 12–13].

Серед засобів діалогізації тексту Юрій Макаров найчастіше використовує комунікативні регулятиви: безпосередні звернення до читача, інтертекстуальні включення, блок «запитання–відповідь», імперативні, спонукальні та інші конструкції. В комплексі ці засоби реалізують комунікативну інтенцію колумніста та актуалізуються в різноманітних діалогічних прийомах. Серед прийомів діалогізації можна виокремити такі:

- *прийом апеляції* (різні форми звертання);
- *прийом ідентифікації* (ототожнення себе з читачами);
- *прийом спонукання* (мотивація читачів до певних дій);
- *прийом акцентування* (привернення уваги до важливих змістових аспектів);
- *прийом внутрішньої діалогізації* (авторські роздуми, комунікативно-персвазивні стратегії колумніста);
- *прийом інтертекстуності* (включення в текст іншого «я»);
- *прийом зворотного зв'язку або інтерактивний прийом*, яким послуговуються лише окремі веб-ресурси.

Означені засоби та прийоми діалогізації активно використовує у своїх колонках Юрій Макаров. Найчастіше автор вдається до прийомів апелювання, спонукання та внутрішньої діалогізації. З огляду на побутування в українському медіапросторі проросійської пропаганди колумніст мотивує свідомих громадян проаналізувати змістове наповнення сучасних медій: **Не полінуйтеся, відстежте зміст першого-ліпшого газетного кіоску, проведіть контент-аналіз. Розумні люди радять не звертати уваги на пропаганду й більше сміятися. Згоден, немає кращої відповіді на нісенітницю, ніж влучний анекдот. Але! Якщо йдеться про спосіб координації хаосу, тут уже вибачте! Почекаємо до перемоги. Що рішучіше діятимемо, то менше доведеться чекати** («За законами воєнного часу»). Інтелектуально-емоційну сферу читачів активізують прийоми апеляції та спонукання (*не полінуйтеся, відстежте, проведіть*), прийом ідентифікації (*почекаємо, діятимемо*), прийом акцентування (*Але! тут уже вибачте!*), а іманентні роздуми колумніста маніфестує прийом внутрішньої діалогізації (*радять не звертати уваги – Згоден – Але!*).

Дієвість інтеракції також забезпечує відверте апелювання до фонових знань адресатів, акцентування на суттєвих фактах: **Не забуваймо про фактор мови: у країні, як відомо, дві третини україномовних, а Індустріальний телевізійний комітет замовляє вимірювання аудиторії за панеллю, де в 80% домогосподарств послуговуються російською** («Пропаганда»). Вдаючись до прийомів апеляції та інтертекстуальності, автор закликає громадян тверезо оцінити перебіг подій в державі: **Будьмо реалістами, до кінця травня нічого не зміниться, а після цього влада має поставити пунктом першим програми впровадження чесних і прозорих правил гри на медіа-ринку. Інакше згадаймо прислів'я: «Хто не хоче годувати свою армію...»** («Пропаганда»). В наведеному фрагменті комунікативну зорієнтованість експлікують апелятивні конструкції *не забуваймо, будьмо реалістами, згадаймо*, які активізують увагу адресата та імітують текстовий діалог, та прислів'я як діалогічний індикатор міжтекстової взаємодії.

Колумніст демонструє читачам динаміку власного мислення, створює ілюзію діалогу, вправно оперуючи стверджувальними та заперечувальними конструкціями: **Головна небезпека для України – дестабілізація. Гаранзд, дестабілізація – якесь казенне слово, хай буде безлад. Не дефолт, не сварка між учорашніми політичними союзниками, не газовий голод, а безлад** («За закона-

ми воєнного часу»). В означеному текстовому фрагменті тісно взаємодіють два прийоми і акцентування та внутрішньої діалогізації.

Для підтримання контакту з читачем Юрій Макаров послуговується морфологічними та синтаксичними регулятивами (комплексом «запитання–відповідь»): *А як же самогубство? Адже воно існує, наскільки можна дослідити, воно практикувалося завжди. Доведеться домовитися, що це індивідуальний вибір, збій програми, хвороба («Надія»)*. Проїнятий емпатією як однією з форм ідентифікації, автор впевнено констатує: *Помирати страшно. Особливо коли ти знаєш, що помреш. Я жодного разу не пробував, не було такої нагоди, і навіть найстрашніші дні Майдану провів на дивані. Ну гаразд, не на дивані, а в ліжку з температурою, все одно кулі біля скронь не свистіли («Надія»)*. Задля внутрішньої діалогізації тексту колумніст спростовує попередню думку, створює ефект широти та спонтанності (*Помирати страшно – Я жодного разу не пробував; провів на дивані – Ну гаразд, не на дивані, а в ліжку*).

У колонці «За законами воєнного часу» автор відверто рефлексує, моделює діалог з уявним адресатом, ділиться з ним про злободенне та наболіле: *Коли хулігани в триколірі блокують центральний вокзал міста, це що – мирне висловлювання альтернативної думки? Це диверсія, тож щодо провокаторів слід вживати заходів, які зазвичай під час війни вживаються щодо диверсантів («За законами воєнного часу»)*. Питально-відповідний блок активізує когнітивну сферу читачів, залучає їх до спільних роздумів над порушеним питанням.

Діалогізують колумністичний текст і розмовні вкраплення, вигуки, риторичні оклики, вставні конструкції. Як-от: *Але ж війна, дідько! ...Скільки чухалися, поки перекрили каналізаційний потік чотирьох російських каналів! А коли перекрили, то нарвалися на докір «дружнього» Держдепу, мовляв, недемократичненько. Еге ж, уявляю широке мовлення «Аль-Каїди» на всю територію США відразу після 11 вересня... («За законами воєнного часу»)*. Експресивне забарвлення означених комунікативних засобів надає викладу сучасності, експлікує емотивний стан колумніста та поживляє увагу реципієнтів. Діалогічним прийомом наприкінці речення виступають і три крапки, які генерують множинні домисли в адресата.

Ще одним способом взаємодії з читачем є прийом ідентифікації: *Можна вдавати, що питання не на часі, є в державі проблеми нагальніші. Ну ось переберемо Нацраду, очистимо суди, ухвалимо кращі закони... («Пропаганда»)*. Колумніст намагається зріднитися з читачами за допомогою комунікативних засобів *можна вдавати, переберемо, очистимо, ухвалимо*, які разом з підсилювальною часткою *ну ось* надають висловлюванню експресії та динамізму. Три крапки в наведеному фрагменті виконують функцію спонукальності, адже підштовхують читача доповнити авторські міркування, взяти активну участь у текстовій комунікації.

Комунікативно-функціональні параметри діалогом. Діалогічні засоби та прийоми в колумністиці Юрія Макарова мають значний комунікативно-функціональний потенціал. З цього огляду діалогізацію авторської колонки розглядаємо в декількох різнопланових та одночасно суміжних позиціях, зокрема: як вияв комунікативної позиції колумніста; як експлікацію авторського суб'єктивізму; як модель взаємодії з читачами; як спосіб апелювання до адресанта; як активізатор уваги реципієнта; як спосіб ідентифікації з читачами. Окремі з них пропонуємо до розгляду.

Діалогізація як вияв комунікативної позиції колумніста. Монологічна за формою авторська колонка характеризується комунікативною спрямовані-

стю, зорієнтованістю на читача. Потреба встановити комунікативний контакт з аудиторією та інші авторські інтенції впливають на формування комунікативної позиції колумніста. Діалогізуючи текст, колумніст намагається спрогнозувати потенційну реакцію адресата, керувати його увагою та сприйняттям.

Комунікативна позиція як цілеспрямована модель поведінки експлікується різнорівневими комунікативними засобами з метою встановлення комунікативної взаємодії з читачами. Тобто для забезпечення ефективної текстової комунікації автор обирає адекватні внутрішнім інтенціям комунікативні стратегії і тактики та займає відповідну комунікативну роль.

Персональне ставлення до газети «Вести» колумніст висловлює у тексті «Такий футбол нам не потрібен!..»: *Сказати, що я на боці «Вестей», **заважає щось... Та, власне, все заважає!*** («Такий футбол нам не потрібен!..»). У першому реченні автор експлікує непевну позицію за допомогою лексеми *щось*, а в другому – категоричну, виражену універсальним квантифікатором *все*. Вжиті в контексті три крапки породжують в адресатів здогадки та припущення, а знак оклику підсилює авторську рефлексію.

За допомогою розмовних вкраплень Юрій Макаров маніфестує відверту комунікативну позицію та демонструє свій іманентний стан: ***Так, є й будуть ті, хто купується на обличчя, на образ, на харизму, – люди є люди. Але хтозна, може, якби їм запропонувати переконливі світоглядні програми, навіть вони демонстрували б більшу притомність замість обмежуватися примітивними, скажімо відверто, хамськими реакціями: «Злодійка», «Шоколадний заєць» або взагалі «Всі вони однакові». Коли **продаєш** не зміст, а обгортку, **треба бути готовим** саме до такої реакції*** («Крок ліворуч, крок праворуч...»). Розмовний стиль викладу підсилюють інтертекстуальні елементи та апелятиви, які в сукупності сприяють діалогізації тексту. Зазначені діалогічними імітують комунікацію та забезпечують емоційний контакт з адресатами.

Діалогізація як спосіб апелювання до адресанта. Будь-який текст, зокрема й колумністичний, зорієнтований на певного адресата. В авторській колонці «Не рубайте хвоста по частинах» Юрій Макаров закликає українців якнайвідповідальніше поставитися до виборчого процесу: ***По-перше, спробуймо не забути, що вибори відбуваються під час війни, причому «гібридної», а за цих обставин будь-які офіційні масові заходи стають вразливими... Не забуваймо й про електоральні уподобання: на другий тур у конфігурації Порошенка/Тимошенко Донбас тупо не прийде, про це свідчить надійна соціологія*** (див. Тиждень, № 19), *тож ніякої додаткової переконливості **ми не дістанемо*** («Не рубайте хвоста по частинах»). Апеляцію до читача найповніше актуалізують морфологічні та синтаксичні регулятиви.

Комунікативна компетентність колумніста, зокрема вміння конструювати динамічні діалогізовані конструкції, дає читачеві відчуття власної значущості: *Безгрішних глав держав у всьому світі взагалі тільки два: Путін та Кім Чен Ин. **То що робитимемо, чекатимемо** безпосередньо на Ісуса Христа? Той не погодиться, Його влада – не від світу цього* («Не рубайте хвоста по частинах»). За допомогою принципу антиципації автор намагається передбачити реакцію потенційних читачів, врахувати їх інформаційні очікування та, зрештою, відповіді на поставлене запитання.

Опісля колумніст моделює ймовірний післявиборчий сценарій, стимулюючи при цьому уяву реципієнтів: ***Припустімо, ну припустімо** на хвилинку, що вдасться заборонити КПУ разом із ПР, тоді Тимошенко стане ще впливовішою й Порошенкові бешкетувати дозволять ще менше. **Не забуваймо, крім того, про***

фактор Майдану – самоврядні рухи претендують і надалі претендуватимуть на громадський контроль над владою, і придушувати їх майбутній президент навряд чи стане, не його стиль («Не рубайте хвоста по частинах»). Апелятивні конструкції сприяють налагодженню контакту з адресатами.

Насамкінець Юрій Макаров оптимізує текстову комунікацію іронічними та гумористичними ремарками: **Ну а якщо на підставі цієї колонки хтось вирішить, що я продаюся, хай надсилають пропозиції у приват. Тільки майте на увазі, що беру натурою** («Не рубайте хвоста по частинах»). Експресивні діалогіми допомагають авторові утримувати увагу читачів до останнього речення.

З огляду на спільний культурний простір з адресатами колумніст свідомо використовує фонову інформацію: **Згадаймо слогани попередніх кампаній: «Так!», «Вона працює», «Покращення вже сьогодні»... Хіба можна з цього вгадати, які переконання має кандидат, які в нього плани, якою він бачить мою країну в перспективі?** («Крок ліворуч, крок праворуч...»). Вдаючись до прийомів апеляції та інтертекстуальності, автор сконцентровує читацьку увагу на безрезультатності абстрактних гасел.

Юрій Макаров закликає читачів осмислити слова льотчика Ан-26, промовлені під час допиту російських диверсантів: **Услухайтеся, вчитайтеся: «Я присягнув і роблю те, після чого мені совість дасть можливість жити»** («Антропологія»). В цьому реченні комунікативну функцію колумністики одночасно реалізують два прийоми: апеляції та інтертекстуальності.

Діалогізація як активізатор уваги реципієнта. Потреба встановити та утримати увагу читачів мотивує колумніста добирати відповідні комунікативні засоби. Для прикладу проаналізуємо авторську колонку «Крок ліворуч, крок праворуч...». Власне, сама назва колонки втілює функцію зацікавлення. Автор апелює до читачів з низкою злободенних питань, осуджує передвиборчі програми та стратегії кандидатів: **Жодної програми, крім абстрактного гасла й двох-трьох загальних тез. Постає ніби логічне запитання: якщо вже на те, може... справді... вибори не на часі? Навпаки, Україна якнайшвидше потребує стабільної легітимної влади, до того ж ніхто з претендентів не зацікавлений припиняти перегони. Тому питаю знову: за кого голосувати? Точніше, не так: не за кого, а за що?!** («Крок ліворуч, крок праворуч...»). В означеному фрагменті ілюзію діалогу створюють синтаксичні регулятиви: риторичні питання та вставні конструкції. Модель взаємодії також втілюють три крапки, які є своєрідним виявом авторської рефлексії та графічним активізатором мислення читача.

У колонці «Мертві хапають живих» Юрій Макаров ділиться з читачами спогадами, аналізує права російськомовних громадян України в нинішніх реаліях: **Росіяни живуть у Росії. А хто ж ті мало не третина наших російськомовних співгромадян? Я з дитинства пам'ятаю карбовану офіційну формулу «колишні піддані Російської імперії», яка наприкінці 1950-х дозволила повернутися з еміграції на Батьківщину моєму дідові. Саме так і слід їх кваліфікувати: «колишні громадяни колишнього СРСР». Чи є в них права? Вочевидь, є, як і в кожного громадянина. Окрім одного права: тягнути нас назад у свій омріяний ідеальний совок, який існував лише в їхній уяві** («Мертві хапають живих»). Комунікативний потенціал тексту вербалізують діалогіми **наших, нас** та комплекс «запитання–відповідь». К. Ковтун констатує: «Відповіді на питання в публіцистичному монолозі двосуб'єктні: їх можна віднести до внутрішнього мовлення автора й до можливої відповіді адресата» [3, с. 11].

У тексті «Антропологія» колумніст діахронічно, в історичній послідовності, описує антропологічний тип радянського громадянина та сучасного укра-

їнця, вказує на залежність людських рис від системи державного управління, «настрою, життєвих обставин, стадії розвитку, стану здоров'я тощо...» [4]. Авторська колонка містить інтертекстуальні вклучення, риторичні прийоми, звернення до читача. Наприклад: **Дозвольте припустити: те, чим є зараз нинішня Україна, вочевидь, сприяє демонстрації саме найкращих рис (байдуже, це результат внутрішньої роботи чи загальної атмосфери). Інакше чим пояснити таку кількість волонтерів, ті суми добровільних пожертв, потік співчуття й взаємодопомоги, готовність до взаємодії в, м'яко кажучи, не найсприятливіших умовах? Можливо, Україна повертається до себе після десятиліть мороку, а може, навпаки, буквально на наших очах перебуває в процесі творення себе нової – не так уже й важливо («Антропологія»).** Питально-відповідний комплекс є дієвим способом діалогізації колумністичного тексту.

Діалогізація як спосіб ідентифікації з читачами. Задля комунікативно-го зближення з читачами колумніст часто вдається до прийому ідентифікації, вправно оперуючи лексемами спільності та дієсловами у формі 2-ї особи множини. Автор пропонує екстраполовати практику з європейського футболу на медіа-галузь та впровадити на медіа-ринку чесні правила гри: *Ну й нові поразки в інформаційній війні, яку ми поки що програємо і неминуче програватимемо, доки не запанує прозора, чесна гра («Такий футбол нам не потрібен!...»).*

У колумністичному тексті «Євромайдан 2.0» Юрій Макаров ділиться з читачами власними спостереженнями: *Я спостерігаю за собою та своїми друзями й знайомими: за 25 років ми змінилися колосально! Практично кожен із нас, за винятком окремих послідовних дисидентів, яких в СРСР відразу й неминуче ізолювали, підійшов до Незалежності з радянськими мізками («Євромайдан 2.0»).*

Колонка автора пронизана діалогічністю, відчувається тісний контакт з адресатами. Максимальна комунікативна взаємодія реалізується в тексті завдяки прийому ідентифікації: **Всі ми – кажу про тих, кого я знаю, а також про себе самого – вірили, що радянська система підлягає невеличким корективам, саме життя змушувало нас розсувати обрії, читати досі недоступні джерела, виробляти власну позицію... Тобто що більше ми ставали українцями, то більше автоматично поверталися до своєї європейськості. Можливо, ми зробилися не такими просунутими європейцями, не такими внутрішньо вільними, структурованими й законослухняними, але за суттю все одно європейцями («Євромайдан 2.0»).**

Авторські думки щодо спорідненості України з Європою експліковані у колонці «Європа – плюс?». Текст містить багато діалогічних прийомів, активізує когнітивну сферу реципієнта та залучає його до співміркувань. Наприклад: *Отже, ще раз: чому, власне, Європа? Нащо вже вона нам так здалася? І чому коли ми вживаємо назву цієї географічної абстракції в квадраті (бо ніхто, здається, так до кінця й не домовився, де її межі й кордони), то неодмінно зі знаком «плюс»? («Європа – плюс?»).* Свідоме нанизування запитань створює ефект емоційної напруги.

Задля зближення з читачами Юрій Макаров послуговується прийомом ідентифікації: *Україна не має заново винаходити для себе Європу. У нас від часів пізнього Середньовіччя збереглися традиції, але не збереглися інститути. Стихийне народження (чи відродження?) форм громадянського суспільства під час Майдану доводить нашу спорідненість саме з європейською цивілізацією. Виявляється, ми думаємо в однаковий спосіб із нашими західними сусідами, треба лише навчитися в більш-менш звичному режимі втілювати наше думання в життя. А що таке, перепрошую, Євразія (себто Азія мінус культура), ми*

наочно *спостерігаємо* на схід від *наших* кордонів («Європа – плюс?»). Розглянутий уривок насичений лексемами спільності *ми, нас, наш*.

У колонці «Реабілітація» йдеться про професійні стандарти журналістів. Свій текст колумніст розпочинає з легкого іронізування: *Журналюг у нас не люблять. А за що, на Бога, їх (себто нас) любити? Вони (себто ми), по-перше, брешуть, по-друге, продаються, по-третьє, взагалі ті ще нахаби* («Реабілітація»). Хід авторських розмірковувань експлікує діалогічний прийом «питання-відповідь».

Ілюзію діалогу також створює імітація спростувань: *От, припустімо, днями практично нікому не відома Олена Степова зі Свердловська на Луганщині «порвала» Facebook своїми удавано-найвними, мудрими й психологічно точними оповідками з місця події. Від кого ще, тим більше з фахових репортерів, ми дізналися б про повсякденне життя під «лугандонами»? Ні, не зовсім так. В інформації першочергове значення має елемент довіри* («Реабілітація»).

Модель комунікативної взаємодії реалізується завдяки прийому ідентифікації: *Тепер ми вже навчені: доки не побачимо бренд «Української правди», «Цензора.нет», «Дзеркала тижня», «Тижня», апріорі вважасмо повідомлення фейком* («Реабілітація»). Завершальне акцентоване звертання автор адресує своїм колегам Насті Станко та Іллі Безкоровайному: *До речі, друзі, з поверненням!* («Реабілітація»).

Сконденсований аналіз колумністики Юрія Макарова засвідчує активне використання комунікативних засобів: безпосередніх звернень до читача, інтертекстуальних включень, комплексу «запитання-відповідь», імперативних, спонукальних та інших конструкцій, які в комплексі реалізують комунікативну інтенцію колумніста та актуалізуються в різноманітних прийомах діалогізації. Домінантним прийомом у досліджуваних колонках є спосіб апеляції до читача. Комплексне використання засобів та прийомів діалогізації надає тексту комунікативності, створює ілюзію діалогу та забезпечує ефективність інтеракції.

Отже, діалогізація колумністичного тексту слугує дієвим способом взаємодії автора з аудиторією, потужним активізатором читацької уваги, генератором домислів, асоціацій, індикатором експресії та суб'єктивної оцінки. Саме в діалогізованих конструкціях найповніше проявляється комунікативна позиція колумніста та реалізується авторська інтенція. Завдяки комунікативним засобам Юрій Макаров навіть у дистанційному форматі моделює ефективний діалог з читачами та позиціонує себе як толерантного партнера у текстовій комунікації.

Перспективи досліджень вбачаємо у вивченні комунікативного потенціалу інтернет-колумністики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Белунова Н. И. Диалогизация как доминантная категория текста дружеского письма / Н. И. Белунова // Русский язык : исторические судьбы и современность. – М., 2004. – № 18. – С. 382–383.
2. Карпчук Н. Адресованість в офіційному та неофіційному англomовному дискурсі (комунікативно-прагматичний аналіз) [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Наталія Петрівна Карпчук ; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2005. – 20 с.
3. Ковтун К. В. Мовні засоби та риторичні прийоми діалогізації сучасного публіцистичного монологу [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / Кароліна Вікторівна Ковтун. – Сімферополь, 2009. – 28 с.

4. Колонки. Юрій Макаров [Електронний ресурс] // Тиждень.ua. – 2014. – квіт.–лип. – Режим доступу до журн. : <http://tyzhden.ua/Author/2/Column/>
5. Корнева З. М. Експресивні та прагматичні засоби діалогізації англійської наукової прози / З. М. Корнева, Ю. В. Павловська // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2011. – № 56. – С. 105–108.
6. Кузьменко М. В. Діалогічність філософської лірики Леоніда Вишеславського [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.02 / Марина Володимирівна Кузьменко ; Київ. нац. унт ім. Т. Г. Шевченка. – К., 2008. – 20 с.
7. Назаренко О. М. Реалізація категорії діалогічності в сучасному українському газетному тексті [Текст] : автореферат дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Оксана Михайлівна Назаренко. — Одеса : Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2012. — 20 с.
8. Чонка Т. С. Діалог «автор – герой – читач» у творчості Володимира Набокова [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.06 / Тетяна Степанівна Чонка; Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2007. – 20 с.
9. Чорба О. П. Діалог: соціокомунікативні та дискурсивні аспекти [Текст] : автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / Олена Павлівна Чорба ; Одеський національний ун-т ім. І. І. Мечникова. – О., 2007. – 16 с.
10. Шабуніна В. В. Засоби діалогічної організації науково-навчальних текстів технічної галузі в сучасній українській мові [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / В. В. Шабуніна ; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. – Д., 2010. – 25 с.

DIALOGIZATION OF THE AUTHOR'S COLUMN AS MODEL OF INTERACTIONS WITH READERS

Lesya Hurch

*Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chuprynky Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine
E-mail: slovoliyb@ukr.net*

Analyzed dialogization in columnistics of Yuri Makarov as model of communicative interaction with readers. Characterized dialogical means and tricks in columns and elucidated their communicative orientation.

Key words: dialogization, interaction, communicativity, columnist, text.

ДИАЛОГИЗАЦИЯ АВТОРСКОЙ КОЛОНКИ КАК МОДЕЛЬ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ С ЧИТАТЕЛЯМИ

Леся Гурч

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Генерала Чупрынки, 49, 79044, г. Львов, Украина
E-mail: slovoliyb@ukr.net*

Проанализирована диалогизация в колумнистике Юрия Макарова как способ коммуникативного взаимодействия с читателями. Охарактеризованы средства и приемы диалогизации авторской колонки и выявлена их коммуникативная направленность.

Ключевые слова: диалогизация, интеракция, коммуникативность, колумнист, текст.